

לימוד היומי דקהילתנו

שולחן ערוך	עלים לתרופה	משנה ברורה ה"א	ליקוטי הלכות ה"ה	ליקוטי ה"א	יום לחדש	יום
ד"ר שמשון סאטמאר	תתע-עו	חזרה	רכט	פד:	ו'	שבת
	תתע-סיב	קלו.	רל	פה.	ז'	א
	ה.ו.	קלו:	רלא	פה:	ח'	ב
	ג-ד	קלה.	רלב	פז.	ט'	ג
	ה-ו	קלה:	רלג	פז:	י'	ד
	ז-ח	קלט.	רלד	פז.	יא'	ה
	ט-י	חזרה	רלה	פז:	יב'	ו

בקר בני אהרן

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

360 | פרשת פקודי | ו' אדר ב' תשפ"ד

דבר המערכת

"השמחה בה' וצדיקיו האמתיים" - כותב רבי אברהם ב"ר נחמן זיע"א - "זה עיקר רפואות הנפשיות מכל מיני חיצים וסמים שבעולם, והיא ההצלה מראשי התאוות והיא שְמֹחַ"ה תמחה את עמלק מקור כל הטומאות שבעולם, והיא אשר על ידה יגאלנו הגואל צדק גם מהגלות הגשמי ומכל מיני צרות ומצוקות גם בגשמיות, וצריכים להשתדל בזה במסירת נפש ממש" (כוכבי אור, הקדמת ששון ושמחה).

מלחמת השמחה

ועיקר זוהמת המן זוהמת הנחש, הוא עצבות ומרה שחורה שמתגברים בכל עת על ישראל ואינם מניחים אותם לשמוח, כי עיקר הסטרא אחרא הוא עצבות ועיקר הקדושה הוא שמחה, ועל כן בפורים שאז נכנע המן עמלק אז עיקר המצוה הוא שמחה, כי זה עיקר הכנעתו".

"היום אין לי מצב רוח טוב"; "אני מרגיש מדוכדך בלי רצון ותשוקה לקום"; "משום מה מקננת לבבי עגנת יגון שמעכירה את רוחי"; "קמתי על צד שמאל, במין תחושת עייפות מלסבול את משא החיים"...

מי שרוצה להינצל בכל השנה כולה מיצר הרע, מי שמפחד שלא להיכשל בעוונות ורוצה לעצור בעד המשחית שגוררו מעבירה לעבירה ח"ו, חייב לאזור עוז לשמח עצמו בימי הפורים. זה הזמן להכניע את טומאת עמלק מקור העצבות שורש כל הטומאה, כי אין עוד כח מטמא ומשחית כעצבות, וכמו שרבי נתן כותב (שבת ז-מ): "**וכל עיקר פגם כל העבירות הוא בחינת עצבות, שמשם נמשכין כל העבירות** שעיקרם פגם הקדושה שנמשך מהקליפה הנקרא על שם העצבות והיללה כידוע, ועל כן עבירה גוררת עבירה, כי העבירה נמשך מבחינת זהמת הנחש, היפך קדושת השמחה שהוא לשמוח בה' יתברך, וכשעובר עבירה ח"ו נמשך עליו עצבות, ומחמת התגברות העצבות יותר גוררת עבירה יותר".

אלה וכאלה מורגלים בפיות בני אדם על העצבות ומרה שחורה שהס"מ ברוב אכזריותו נושך ומטיל ארסו המר בלב בני ישראל. זוהי אולי החמורה שבתכסיסי היצר; האדם הנתקף לא חש כלל שהוא מותקף, נדמה לו שמדובר ב'מצב רוח' או בתחושה מסויימת שאין לה השלכות ותוצאות מסוכנות מאד, ועל כן הוא לא משיב מלחמה שיערה. לפעמים אף נהנים להתבוסס בבובץ הזה, ולפשפש ולמשמש במבואותיו המטונפות, ולחקור הלמאי אך הגיעתנו ההרגשה החשוכה, תחת אשר היה צריך לקום ולברוח ממחשבות אלו כבורח מפני האש ממש.

עצבות ועצלות הם הם מהותו של הנחש. חוסר חשק ורצון, עייפות הנפש וקרירות, יבשות ורפיון, הינם נשיכות אימות של הנחש, ומהם תוצאות כל המחלות הרוחניות הגרועות ביותר רח"ל. מי שקם בבוקר או מוצא עצמו לפתע באחת מההרגשות הנ"ל צריך לברוח לרופא הגדול על מנת לקבל ממנו הצלת חיים של שמחה, הנחש האכזרי ביותר הכישו! ועל אף שאין מרגישים בחומרת רעל זה, אולם עלינו להאמין לצדיקי אמת שידעו והכירו טבעו של אויב מר, זה שהוא הגרוע מכל ושיש ליהזר ממנו מאד, כי כך טבעה של נשיכת נחש שבתחילה אינה מורגשת כלל ולפתע היא מרעילה את כל הגוף כולו חלילה, "כנשיכת נחש שנושך חבורה קטנה ברגלו ואינו מרגיש ופתאום הוא מבצבץ ונופח עד קדקדו" (רש"י, שמות כב-כד).

רבינו הקדוש מזהיר אותנו (בלקוטי מוהר"ן ח"א קפ"ט): "**צריך ליהזר מאד מעצבות ועצלות, כי עיקר נשיכת הנחש הוא עצבות ועצלות** שבחינת 'נחש עפר לחמו', עפר היא בחינת עצבות ועצלות שהם באים מיסוד העפר". 'ליזהר מאד' פירושו לעשות הרחקות מהרחקות שונות, להוסיף גדרים על גדרים, לפחד ולהתיירא ממשבת עצבות ורפיון, לברוח ולהתרחק מכל מחשבה שכזו ולעשות כל טעדיקי להיפטר הימנה. זוהי נשיכת נחש אכזרי כפשוטו, וכל מי שחייו הנצחיים יקרים לו צריך ליהזר מאד מכך ולא להקל ראש כאשר תוקפים אותו מחשבות שכלאו, כל שכן שלא להיות שותף עמהם ולהצדיקם ולשוב ולהרהר בהם ח"ו.

עומדים אנו בתוקף ימי השמחה של המלחמה בעמלק, חז"ל הקדושים הורו לנו (תענית כט.) "משנכנס אדר מרבין בשמחה", זו לא רק נעימות של הודיה על העבר, אלא מלחמה ב'קום ועשה' נגד עמלק הלוחם אתנו כיום הזה. בעצם יום הפורים אנו לוחמים בארס המר הזה של עצבות שהוא שורש כל הטומאות והעוונות. **זוהי מלחמת קיום נגד הנחש הארור המסית וממית רח"ל**, וכלשון קדשו של רבי נתן (לקוטי הלכות נפילת אפיים ד-ד): "שעיקר מצות פורים הוא לשמח את עצמו בכל מיני שמחה, כי עיקר הכנעת הסטרא אחרא שהוא זוהמת הנחש הוא בפורים, כי אז מכניעים קליפת המן עמלק שהוא עיקר זוהמת הנחש שנמשך על ידי חטא עץ הדעת שמשם אחיזת המן הרשע ימח שמו,

במשך זמן רב אף קיימו למעשה את מצות הריקודים והמחאת כף, להודות ולהלל על נעימות גורלנו וזכיינתו העצומה אשר חיי עולם נטע בתוכנו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, אשרי עין ראתה אלה!

תהי זאת התחלה טובה להתחלת ההתחלות במלחמת עמלק, להחיותנו ולהצילנו כיום הזה מקליפת המן עמלק המשתוללת בחוצות ולהכין לנו כלי השפע לגאולה העתידה לבוא מהרה.

"ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצווה אותך, ותשמח עצמך בכל מה דאפשר, בפרט כי ימי אדר נכנסין שצריכים להרבות בשמחה, וכולם חובה מוטלת עליהם להרגיל בשמחה על ידי כל מיני מילי דשטותא, און טאקע פארט האפ, פארט און פארט און פארט" (עלים לתרופה, צד).

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה'ק ותלמידיו

הבחינו בְרַבִּי נִשְׁקַע מְטוּלְטְשִׁין ז"ל שֶׁשָׁשָׁנָשָׁא לְאִיזָה עֲצָה שְׁהִיהָ מְכַרְח לְהַחְלִיט בְּדָבָר, הֵלֵךְ קִדְם לְטֹבַל בְּמִקְוֵה.

(שיח שרפי קודש)

אורו של משיח!

ולקחת את שמן המשחה ומשחת את המשכן ואת כל אשר בו
וקרשת אתו ואת כל כליו והיה קדש

מדרכי הוא סוד 'שמן המשחה' שמשחו בו את המשכן, וסוד
מלך ה'משיח'. "כי מדרכי הוא בחינת 'בשמים ראש', 'מר דרור',
שתרגומו 'מרי דכיא', כמו שאמרו רבותינו ז"ל, היינו שהוא
ראש לכל הבשמים והריחות של שמן המשחה, שזהו בחינת
'משיח' שנקרא בשם משיח על שם שנמשח ב'שמן המשחה',
כי משיח הוא עיקר הכח של שמן המשחה, כי משיח הוא
כלל כל הריחות טובות שבועולם. ועל כן על ידי שמן המשחה
נתקדשין הדברים בקדושתו, דהיינו המשכן ומזבח וכלי שרת
וכהנים גדולים ומלכים, כי כל הקדושות מקבלין על ידי הריח
טוב שהוא בחינת משיח" (ליקוטי הלכות, ברכת הריח, ד.ה.).

מהיכן נמשך הכבוד?

וכבוד ה' מלא את המשכן

"זה בחינת הכבוד הנאמר אצל המשכן, כמו שכתוב 'ונקדש
בכבודי', וכמו שכתוב 'וכבוד ה' מלא את המשכן'. כי כל הכבוד
שיש לכל אדם שבועולם, מקטן ועד גדול, כולם הם מקבלים רק
מזה הצדיק, שהוא בחינת עפר, בחינת משכן, שבמנו נמשך
הכל. כי כל הכבוד והגדולה הוא רק אצל זה הצדיק, וכולם
מקבלים ממנו" (ליקוטי מוהר"ן, ע.).

הכבוד שמכפר את העוונות!

וכבוד ה' מלא את המשכן

המשכן היה מלא בכבוד ה', ושם היו הכהנים שלבשו בגדי
כבוד ותפארת, וכיפרו על בני ישראל לבטל מהם את הבזיונות
והחרפות והבושות שהם העוונות!
וכלשון מוהר"ן ת:

"כל הכבוד דקדושה היה במשכן, כמו שכתוב 'משכן כבודי',
וכתיב 'וכבוד ה' מלא את המשכן', וכן הכהנים ובגדיהם שהיו
לכבוד ולתפארת, כולם נתקדשו וזכו לכבודם על ידי שנמשחו
בשמן המשחה. ועל ידי זה היה להם כח לכפר על ישראל על
ידי הקרבנות שהקריבו במשכן, שעל ידי זה ביטלו מישראל
כל הבזיונות והחרפות והבושות שהם העוונות והעלו את הכל
מבזיון לכבוד" (ליקוטי הלכות, גביית חוב מהלקוחות ה, ט.).

מילי דשטותא (ה)

אותו ר' שלמה ראובן מחלוקת על מוהר"ן ת מצד רבי
שמואל אייזיק, עד שעבירה גררה עבירה, והשתלשלה על
ידו מחלוקת המתנגדים, כמסופר בימי התלאות (אות ה):
"המחלוקת הזאת נסתבב ע"י שלמה ראובן זלאטיס ה"ל,
ומוהר"ן אמר עליו שלא ימחול לו אפילו בעלמא דאתי.
ונתקיים בו עבירה גוררת עבירה, כי נסתבב על ידו גם
המחלוקת הזאת מהרב מסוור אן, והסיבה היתה כי זה האיש
שלמה ראובן זלאטיס היה רגיל לדבר דברי צחות, ווערטליך
[בדיחות] וכו", עיי"ש].

שכן, לא לכך התכוון רבינו בעצת המילי דשטותא' - שיהיה
האדם רגיל בשחוק ובדיחות חס ושלום, גם כשאין בהם שום
צורך הכרחי.

ועל כך כבר הזהירונו חכמינו ז"ל: "אמר רבי יוחנן משום
רבי שמעון בן יוחאי: אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם
הזה, שנאמר אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה, אימתי, בזמן
שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו על ריש
לקיש, שמימיו לא מילא שחוק פיו בעולם הזה מכי שמעה
מרבי יוחנן רביה" (ברכות לא ע"א).

ונפסק להלכה בשולחן ערוך: "אסור לאדם שימלא פיו
שחוק בעולם הזה" (שו"ע אורח חיים, סימן תקס סעיף ה). כשהכוונה
על אחד שרגיל לצחוק ולהתבדח גם ללא שום צורך וכוונה
לשם שמים, כמו שכתב רבי צדוק הכהן מלובלין:

"אמרו ז"ל אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה'
וכו'. פירוש 'מילוי הפה' נקרא כשאין לו שום כוונה אחרת,
ומשוקע בזה. כענין 'מלא פי תהלתך' שלמדו חז"ל לענין
ברכה כשיש בפיו דבר מאכל דהיינו שיש איזה דבר החוצץ
מהנאה גופנית. וכן בשחוק בהתפשטות, הגם דאינו על
בריותיו וליצבונת גמור, כל שאינו באיזה כוונה למצוה
והרחבת לב לדברי תורה, רק כשחוק והוללות בעלמא, אסור
בעולם הזה שיש שליטת היצר רע" (צדקת הצדיק, אות סו).

ואכן, כשהיה רואה רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, חסידים
שרגילים בבדיחות ושחוק, כשמענה בפייה: 'מילי דשטותא'
- לא היה מסוגל לסבול זאת.

שיחות רבות הקדיש לכך (ראה בקונטרסים של 'טעם זקנים' בכמה
מקומות, ובמיוחד בקונטרס ק"ג), כשהוא חוזר וזועק: הכרתי את
אנשי שלומנו, ולא ראיתי אצלם כזאת! הם לא התהלכו
בזחיות, והפריחו בדיחות. אלא עבדו את ה' ביראה ואהבה,
בששון ושמחה. וגם כאשר עשו 'מילי דשטותא' או אמרו
'מילי דבדיחותא', היה לזה חן של אמת.

כפי שכבר ראינו - המילי דשטותא ובדיחותא אינם אלא
אמצעי לחלץ את האדם ממאסר העצבות, להסיר כבדות
הגוף, ולקפץ לנשמה לשמחה בה'.

ומאחר שאינם אלא אמצעי, אין אנו מתעסקים עמהם אלא
בעת הצורך, ואין אנו הופכים אותם לסגנון ודרך חיים.

'שמחה דקדושה' / אפנין נהירין ופנים שוחקות ושמחות -
צריכות להיות באופן תמידי. אך 'מילי דשטותא ובדיחותא',
אינם אלא אמצעי זמני וארעי למצבי חירום.

וכאשר השחוק הופך להיות אורח קבוע, הרי זה מעיד על
התרחקות מהשם יתברך רחמנא ליצלן. וכדברי רבינו:
"מי שהוא רגיל בשחוק, בידיע שהוא רחוק מגדולת השם
יתברך!" (ספר המידות, שמחה יג).

"ואין ראוי לאיש משכיל להרבות בשחוק, כי עם השחוק
משתתפת דעת קלה, כמו שנאמר 'כי כקול הסירים תחת
הסיר כן שחוק הכסיל'. וכבר נאמר: 'מאותות השוטה -
ששחוק במקום שאין ראוי בו השחוק'. ואין ראוי למי שיש לו
מוסר להתנהג בשחוק במושבות ובמעמדות, מפני שאמרו:
מי שרוב שחוקו - מתמעט מוראו. כי בשעת השחוק אין יכול
לחשוב שום יראת שמים עליו" (ארחות צדיקים, שער השמחה).

אותו מוהר"ן ת שהרבה כל כך לדבר על השמחה, ואף
על מילי דשטותא ובדיחותא - לא סבל אנשים שרגילים
בבדיחות באורח-קבע, גם אם היו עובדי ה' מופלגים.

וכמסופר: "רבי שלמה ראובן זלאטע'ס היה עובד ה' גדול
ומופלג במעלה, ומקורב לרבי שמואל אייזיק תלמיד רבינו,
ורבי אברהם בן רבי נחמן דיבר ממנו לשבח שהיה אדם
גדול והיה מתפלל כשש או שבע שעות ברציפות וכו'.
אמנם חסרון היה לו, שהיה מרבה באמירת 'ווערטלאך' (דברי
בדיחותא) וכדומה, ומוהר"ן ת התנגד לזה מאד! והנה רבי נחמן
טולטשינער הלך פעם אל רבי שלמה ראובן לקבל ממנו דעת
בעבודת ה' וביראת שמים, והרגיש מוהר"ן ת בזה, כי כשנכנס
רבי נחמן למוהר"ן ת אמר איזה ווערטל (דבר בדיחותא), ואמר
לו: 'איני יכול לצוות עליך שלא תיכנס אליו, אך אם אתה
הולך אליו - אל תבוא אליו! ואכן הפסיק רבי נחמן לילך שוב
לרבי שלמה ראובן" (שיש"ק החדש, חלק ג, אות קצב).

כשהרגיש מוהר"ן ת בתלמידו שהוא מתחיל להתרגל
באמירת בדיחות - לא רק באופן זמני וארעי לצורך
הימלטות מעצבות, אלא כמשהו קבוע ושגרת - הפסיק את
הדבר בתקיפות, ודאג להרחיקו ממי שגרום לו זאת.

[ואגב אורחא יש לציין, שבסופו של דבר השתלשל ע"י

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
מתוך רשימותיו של הגר"ש שכמעט שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת פקודי

הישועה מאז תימשך גם לזמן הזה

תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור דור. לשון לנצח אינו
מובן דהוי ליה למימר היית תמיד, והכוונה על דרך דאיתא
בספר קדושת לוי (דרושים לחנוכה) בימים ההם בזמן הזה, הכפל
לשון בא לרמז שעל ידי העת רצון שהיה בימים ההם, נשאר
גם כן הפעולה להושיע אותנו תמיד, וזה בזמן הזה. וזהו
שכתוב תשועתם היית, מה שהיית אז תשועתם זה גורם לנצח
שיהיה כן עד עולם, לכן תקוותם שתושיע להם בכל דור דור.

(ספר דברי צדיקים לקוטים)

הרב מוה"ר חיד"א בספר כסא דוד: אמרו בגמרא (בבא בתרא י'
א) שאלו שלמה בן דוד עד היכן כחה של צדקה אמר להם
צאו וראו מה פירש דוד אבא פזר נתן לאבינוים צדקתו עומדת
לעד קרנו תרום בכבוד, ופירש בזה הרב על פי מה שכתבו
תלמידי האריז"ל הגם דקיימא לן (פסוה כא, א) דעבירה מכבה
מצוה אבל אין עבירה מכבה תורה, וכן צדקה וגמילות חסדים
אין עבירה מכבה צדקה, וזה שאמר שלמה צאו וראו עד היכן
כוחה של צדקה זהו שפירש אבא פזר נתן לאבינוים צדקתו
עומדת לעד שאין עבירה מכבה אותה. (ספר דברי חיים פרשת יתרו)

נחלי בינה ענין א טעם המצוה אות קיח טו-32

נחלי בינה סימן ד ענין אחד אות פו-32

אור יקר פרשת פקודי סימן ב'

אין עבירה מכבה מצוות צדקה

פזר נתן לאבינוים צדקתו עומדת לעד (תהלים קיב, ט), פירש

תפילת תשלומין - שיכור בפורים

תפילת תשלומין

השבוע למדנו בשולחן ערוך (סימן קח) על אדם שנאנס ולא היה באפשרותו להתפלל משום שהיה חולה או שיכור, או אדם ששכח להתפלל ונזכר לאחר שעבר זמן תפילה, שיוכל להשלים תפילת שמונה עשרה שהחסיר בתפילה שסמוכה לה, ומתפלל אז שתי תפלות שמונה עשרה סמוך זה לזה, תפילה ראשונה כדינה ותפילה שנייה שהשלים מה שהחסיר, וזה נקרא 'תפילת תשלומין'.

שיכור שלא התפלל האם מתפלל תשלומין?

יש להתפק האם מי שקיים מצות היום בפורים כדת וכדין והשתכר עד דלא ידע בין ארוך המן לברוך מרדכי, ומתוך כך נרדם והשתקע בשניה למשך כל זמן התפילה עד לאחר שעבר זמן תפילה, האם צריך להתפלל תפילת תשלומין כדין מי שלא התפלל באונס. או שנחשב כמי שהיה פטור בשעת זמן תפילה ואינו צריך להתפלל תשלומין, שהיה עליו מצוה להשתכר ומחמת טידיה דמצוה לא היה יכול להתפלל.

הפטור של 'אונן' ו'עוסק בצרכי ציבור'

הרא"ש (ש"ת כלל כז סימן א) כותב שמי שהיה 'אונן' רח"ל במשך כל זמן תפילה, פטור להתפלל אחר כך תפילת תשלומין, דכיון שלא הפסיד שום תפילה שהוא מחוייב בה אינו צריך להשלימה, וכן נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' שמא א"ב). והוסיף **הדרישה בהלכות אבילות** (שם אות א) שגם העוסק בצרכי ציבור, כיון שפטור להתפלל מדין 'העוסק במצוה פטור מן המצוה', אינו צריך להתפלל אחר כך תפילת תשלומין. וכדבריו פסקו **הש"ך** (נקה"כ שם סי' ב) ו**המגן אברהם** (סימן צג סק"ה).

לעומת זה, ה"ז (סימן קח סק"א) דוחה דעת הדרישה בטענה שיש הבדל בין מי שהוא 'אונן' למי שעוסק בצרכי ציבור. דאונן אינו בר חיוב כלל, וגם אם הוא יושב בטל פטור מתפילה, וגם בדיעבד אם קרא קריאת שמע בשעת אינינותו פסק **המשנה ברורה** (סי' עא סק"א) שלא יצא וצריך לחזור ולקרוא. וכן אונן שקרא המגילה לא קיים המצוה וצריך לחזור ולקרות (סי' תרצו ס"ק כו ושעה"צ סי' טו), שפטורו חז"ל לגמרי מפני כבודו של מל, שיהיה לבו פנוי תמיד לחשב בצרכי המת (עי' סי' עא שם). אבל מי שעוסק בצרכי מצוה הוא גברא בר חיוב, ופטור רק מחמת שטרוד במצוה אחרת, ואם סילק עצמו מהמצוה וקרא קריאת שמע קיים חובת המצוה (סי' ע סק"א ועי' שעה"צ סי' תעה ס"ק לט שהסתפק אם יכול לברך ולומר 'ציונו'). ולכן לדעת ה"ז יש חיוב תשלומין למי שהיה עוסק בצרכי ציבור בזמן תפילה.

העוסק במצוה בזמן תפילה

נמצא שיש לנו מחלוקת הפוסקים אם העוסק במצוה במשך כל זמן תפילה חייב להתפלל תשלומין. ולמעשה פסק **המשנה ברורה** (סי' צג שם) שהעוסק בצרכי ציבור אין צריך להתפלל תשלומין, ואם כן הדין שיהיה עוסק

במצוה אחרת בזמן התפילה. וכך מבואר מלשון **הש"ך** (נקה"כ שם). ולפי זה ניתן לומר דגם מי שהשתכר בפורים והיה שיכור במשך כל זמן התפילה, כיון שנטרד מחמת טירדה של מצוה אין צריך להתפלל אחר כך תשלומין.

ויש להביא סעד לזה ממה שכתב **הרמ"א** בספרו **מחיר יין** על מגילת אסתר (פ"ט פסוק יט) שחייבו חז"ל להשתכר בפורים עד שיגיע לשכרותו של לוט ויגיע למצב שיהיה פטור ואנוס גם אם יחטא ויעבור על איזה עברות. ואם אכן זוהי כוונת המצוה, איך אפשר לחייבו אחר כך להתפלל תשלומין.

אין גוף נקי

אמנם מצד שני מצינו בשולחן ערוך (סי' פ"א) כי מי שלא היה לו גוף נקי במשך זמן תפילה חייב להתפלל אחר כך תשלומין, הרי שגם מי שהיה אסור להתפלל מחמת גוף שאינו נקי חייב אחר כך להשלים. וההבדל בזה הוא, שאדם שיש לו גוף שאינו נקי נשאר בר חיוב להתפלל, וחייב לחפש עצות בשביל שיוכל להתפלל, שגוף שאינו נקי אינו פטור אותו מעיקר חיובו, אלא הוא כשאר אונס דרחמנא פטריה. מה שאין כן העוסק במצוה פטור באותה שעה משאר מצות, ואינו צריך לחפש לקיים מצוה אחרת רק אם אפשר לו להיות טוב (עי' ס"ח ס"ח ביה"ל ד"ה אה).

ולפי זה יש לומר דגם בפורים, הגם שיש מצוה להשתכר בשעת הסעודה, לא חייבוהו חז"ל להתנהג כך כל היום ולהיפטר מכל המצוות, ולא ביטלו חז"ל מצות ג' תפילות בפורים, וכל אדם צריך לחפש עצות שיוכל להתפלל בפורים כראוי ולא ידלג על החיובים שלו. ולכן זה השתכר עד כדי כך, נקרא רק 'אנוס' ולא 'פטור' וצריך להתפלל תשלומין.

אין להפסיד שום מצוה בגלל השכרות

וכך יוצא מפורש מלשון **החיי אדם** (כלל קנה דין ל) שכתב בזה הלשון: "היודע בעצמו שיזלזל אז במצוה מן המצוות, בנטילת ידים וברכה וברכת המזון, או שלא יתפלל מנחה או מעריב, או שינהג קלות ראש, מוטל שלא ישתכר". ודבריו מובאים **ביאור הלכה** (סי' תרצה ס"ב ד"ה עד) ו**בקיצור שולחן ערוך** (סי' קמב ה"ז). וכן כתב **הפלא יועץ** (פורים) "המאבדים מצות תפילת מנחה ומצות ברכת המזון דאורייתא ומצות תפילת ערבית ואומרים שעושים לשם מצוה, עבירה היא בידם כי לא ציוה ה' לעבור על מצוותיו", ע"כ.

מה נשתנה שכרות משאר מצוות

ובאמת יש לשאול: מה נשתנה מצות שכרות בפורים משאר מצוות, שבכל המצוות אנו אומרים שבאותו זמן שעטוק במצוה פטור משאר מצוות מדין 'עוסק במצוה פטור מן המצוה', ואין אומרים שאם זה בא על חשבון שאר המצוות לא יקיימנו. ומותר להתעסק במצוה קלה, גם אם זה יגרום שיפטר אחר כך מצוה חמורה (עי' ס"ח לח שם), ולמה בחרו שכרות אינו כך.

ואפשר לומר שאין פטור של 'עוסק במצוה' רק בשעה שעוסקים בפעולות המצוה, ולא

כתב **הטור** (סי' רצב) בשם **רב שלום גאון** שבאותו שנה שנפטר משה רבינו חל' ז' אדר בשבת, ולכן נוהגים לומר 'צדקתך' בשבת במנחה לפי שבאותו שעה הסתלק משה. ומטעם זה פסק **הרמ"א** (שם סי' ט"ב) שנוהגים שלא לקבוע מדרש בין שתי תפילות של מנחה וערבית, לזכרון אבילותו של משה, שחכם שמת כל בתי מדרשות בטלים.

דברים אלו מובאים גם ב**זוהר פרשת תרומה** (קנ"ו) "בהיא שעתא רעוא הוה לעילא וצערא לתתא, ועל דא ננעלו תרעין בשבת משעתא דמנחה ולעילא, מאן תרעין ננעלו, תרעין דבי מדרשא, בגין לאדכרא למשה רעיא מהימנא דאורייתא אתבטלא בגיניה. בגין כך כל תרעין דבי מדרשי ננעלו, ואצטריכו כולא לצדקא ליה לקודשא ברוך הוא, והיינו צדקתך כהררי אל". ע"כ.

והטור כותב שבכמה מדרשים מוכח שלא מת משה באותה שעה, וכן הוכיח **הב"ח** (שם אות ב) ממה שכתוב בתורה "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" ודרשו חז"ל "היום מלאו ימי ושנותי", ואם כן אי אפשר לומר שמשא רבינו כתב פסוק זה יום קודם שנפטר, וכיון שהיה שבת באותו יום שנפטר איך כתב פסוק זה. וכן מובא במדרש שבאותו יום שנפטר משה כתב י"ג ספרי תורות, ואם כן אי אפשר לומר שזה היה בשבת. על כן כתב **הב"ח** שמשא נפטר בערב שבת והיה מוטל בכנפי השכינה עד זמן רעוא דרעיון ואז נקבר בגיא ואז התחיל אבילותו, והביא בשם **הרמ"ע מפאנו** (עשרה מאמרות חיקור דין פי"א מ"א) שבערב שבת התחילה מיתתו וגמר סילוקו היה בשבת במנחה בשעתא דעת רצון אשתכח.

בכל זמן משך קיום המצוה, כמובא בתוספות **בבא קמא** (נו: ד"ה בהוי"א), שאם כן כל מי שיש לו מזוזה בפתחו ותפילין בזרועו נפטר משאר מצוות, ועל כרחך דהפטור הוא דוקא בשעת עסק המצוה ולא בשעת קיום המצוה, ולכן אף שתכלית המצוה הוא שיהא מזוזה על הפתח ותפילין על הזרוע אינו נפטר בשעה זו משאר מצוות. ולפי זה יש לומר דגם בפורים אינו נפטר משאר מצוות רק בשעה שעוסק בשתייה. אבל לאחר שהפסיק לשנות והמוח מתבלבל, אינו נחשב כעוסק במצוה שייפטר מחמת זה ממצוות אחרות. וגם אם נאמר שכל זמן שהשפעת היין על האדם הוא מקיים המצוה וזהו תכלית המצוה, מכל מקום אין לו פטור של 'עוסק במצוה פטור מן המצוה' (עי' שפת אמת מגילת ז: שכתב כע"ז).

אם מקיימים המצוה

במצב של עד דלא ידע

יש לדון: האם בשעה שאדם נמצא במצב של שכרות כלוט שדינו כשוטא הפטור מכל המצוות, או בשעה שאדם נרדם מחמת היין, מקיים מצוה ברגע זו או לא.

והנה ידוע בשם **הגרש"א** ז"ל שמותר להוציא אדם מן הסוכה בשעה שישן, דקיום המצוה

למעשה, המנהג כבר מדורות קדומים לדרוש דברי התעוררות בספרים הקדושים בסעודה שלישית, ונאמרו כמה טעמים למה לא חששו לזה.

במשנה ברורה (סק"ט) הביא **המהר"ל מפראג** היה דורש בין מנחה למעריב, ולכן כתב שאין למנוע מלדרוש כי בודאי טוב יותר לשמוע אז דברי מוסר מלשוח שיחות בטלות. ו**העטרת צבי מזידיטשוב** ז"ע (על הזוהר שם) כתב שבתוך סעודה שלישית מותר לומר תורה ולדרוש ברבים ולעסוק במעשה מרכבה, כמו שמצינו אצל רבי שמעון בר יוחאי שגילה סתרי תורה ביום שהסתלק. ו**בשו"ת חלק לוי** (סי' צא) כתב שלאחר שחשיכה מותר לדרוש.

ואפשר לומר עוד על פי מה שכתב רבינו **בליקוטי מוהר"ן** (סי' סו) שבשעת הסתלקות הצדיק מתגלה רוח הצדיק בזה העולם ביתר שאת, אבל גילוי זה היא רק בבחינה פנימית ולא בבחינה גלויה, שהרי אמרו חז"ל (תמורה טו) כי בימי אבלו של משה נשתכחו ג' אלפים הלכות. ולפי זה יש לומר דהמנהג היא רק שלא לדרוש בחלק הנגלה של התורה לזכרון האבילות של משה שנשכחו ההלכות שבתורה, אבל סתרי תורה לא נשתכחו אלא אדרבה התרבה ביתר שאת, ולכן הוא הזמן הראוי ורצוי לדרוש בספרי רבותינו המיוסדים על סתרי התורה.

רגיל בפי כמה אנשים לומר שיש מנהג שאין נותנים שלום בזמן סעודה שלישית משום אבילותו של משה רבינו. וכתב **בשו"ת שבט הלוי** (סי' ס"ב) שאין זה מנהג מקובל.

הוא רק כשהולך לישן אבל כשכבר ישן ואין לו דעת אינו בר קיום מצוה (עי' הל"ש פי"ט הע' לב וכו' בספר הסוכה משמו). וכך מובא **בהגהות רא"מ הורביץ** (סוכה כו). ו**בשו"ת מהר"ל דיסקין** (קו"א אות צ) שאין איסור רק ללכת לישון חוץ לסוכה אבל מי שנרדם מעצמו אין עליו שום איסור. וכן לענין ציצית ראינו **בספר טהרת השולחן** (סי' ח מובא בליקו"מ הוצאת מכון י-ם) שאין מקיימים מצות ציצית בשעה שישנים בליה, ולפי זה יש לומר שגם בשעה שאדם נרדם מחמת שכרות או שהוא שיכור כלוט שדינו כשוטא אינו מקיים המצוה.

מאידך, **השדי חמד** (מערכות י כלל לד) האריך בחקירה זו והוכיח מדברי **הפוסקים** (בד"ה ובמה שכתבתי) שהישן עם ציצית מקיים מצות ציצית, וכמפורש **במגן אברהם** (סימן כא סק"ב) וכן הביא שם בשם **האר"י**. ומטעם זה כתב שם (ד"ה עוד כתב) שאם אחד ישן בסוכה ובא חבירו והוציא ביטלו ממצות עשה. וכן לענין מזוזה מבואר **בט"ז** (יו"ד סי' רפה סק"א) דגדולה מצות מזוזה שגם כשהאדם ישן על מטתו המצוה מגינה עליו. ולפי זה נראה שגם בעת שכרות כלוט או בעת שנרדם מחמת שכרות מקיים המצוה, וכמבואר **ברמ"א** (סי' תרצה ס"א) דגם להיות נרדם מחמת שכרות הוא חלק מהמצוה.

הזויתור הנצחי!

עובדא נפלאה אנו מוצאים בדברי חז"ל, בבני בתירה, שהיו נשיאים חשובים בישראל ותפקיד חשוב זה של נשיאות היתה מורשתם בתקופת בית שני, והנחילום מדור לדור. ובסדר הדורות (ערך הלל הזקן אות ה) כתב: "ממשה עד בני בתירה היו שונים שש מאות סדרי משנה!"

אולם כשעלה הלל מבבל, הכירו בני בתירה ביקר גדולתו, והבינו כי לו נאה ולו יאתה המלוכה, ויתרו הם על נשיאותם והושיבו את הלל בראש, ומינוהו נשיא עליהם (פסחים טו). ובאמת הוא היה ראוי לשאת את עטרת הנשיאות, כמו שסיפרו חז"ל (שבת ל-לא). מהפלגת ענוותנותו, כי זוהי המעלה הגדולה ביותר הנצרכת לכל נשיא ומנהיג בישראל.

ובמסכת סופרים (פ"ז): אמרו עליו על הלל הזקן, שלא עזב דברי חכמים שלא למדם וכו', אפי' שיחת הרים וגבעות, עצים ועשבים, חיות ובהמות, שיחת שדים ומשלות, כל כך למה, משום שנאמר "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" (ישעי' מב כא). ותנו רבנן, שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלושים מהם ראויים שתשרה עליהם שכמה רבינו; שלושים מהם שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון; עשרים בינונים. גדול מכולם יונתן בן עוזיאל, קטן מכולם רבי יוחנן בן זכאי (ב"ב קלד). כל זה ראו בני בתירה, והעבירו את נשיאותם להלל הזקן.

ובאמת מה רב שחרם של בני בתירה ופעולתם עמם לנצח, על שהעבירו את נשיאותם להלל הזקן ועל הנחלה הנצחית שהעניקו לעם ישראל על ידי זה. ויותר ממה שקיבלו בני בתירה שחר על הדרשה, קיבלו שחר על הפרשה, וכפי שאמר חז"ל (ירושלמי פסחים פ"ו ה"א): שלושה הניחו כתרן בעולם זהו וירשו עולם הבא, ואלו הם, יונתן בן שאול ואלעזר בן עזריה וזקני בני בתירה. והסיקו שם בירושלמי שאין לך כמו בני בתירה שהתירו עצמם מן הנשיאות ומינו נשיא להלל.

ובאמת היתה פרישתם מהמנהיגות ומינויו של הלל עליהם, תיקון ובנין לעם ישראל לדורות עולם עד עתה, כי מהלל

הזקן יצאה שושלת זהב של נשיאים מפוארים, צדיקים וענווים, מקבלי התורה, עמודי התווך שכל ישראל היו נשענים עליהם דור אחר דור. ביניהם רבי יהודה הנשיא, דור שביעי להלל הזקן, המתואר בפי חז"ל "רבינו הקדוש" (עיין שבת קיא). מחבר הששה סדרי משנה – תמצית התורה שבעל פה המסורה לנו מדור לדור עד היום הזה.

והנשיא בדור עשירי להלל הזקן היה הלל הנשיא, שקידש את כל חדשי השנה עד ביאת גואל צדק, וסידר לנו כללים בחשבון מחזורי החמה והלבנה ותקופת השנים, אשר על ידם אנו יודעים את מועדי ה' והזמנים ועיבור השנים והחדשים (עיין סדר הדורות).

וכן כתב בספר יוחסין (מאמר שני ערך הלל הנשיא העשירי): "זהו הלל החסיד, כיון שראה הגלות גברה, היה ירא שתבטל הסמיכה [היינו החכמים המוסמכים כל אחד מהחכם שלפניו עד משה רבינו, להיות ראויים לקדש חודשים ולעבר שנים] ואם ח"ו תבטל, יהיו ישראל בלא ראשי חודשים ומועדים וצום כפיור ומצות שופר ולולב וערבה ומצה ואיסור חמץ, שכל זה תלוי בקריאת וקידוש בית דין וכו'. בא הלל הנ"ל וברוב חכמתו תיקן חשבון העיבור שמצוי בדינו, והמודלות, כמו שהיה מקובל בידו מאבותיו עד דוד המלך ועד משה רבינו מפי הגבורה, והוא עם בית דינו קידשו כל החדשים והמועדות וכו' עד שיבוא משיח בן דוד ויבנה בית המקדש. וכל זה סיבב השי"ת ויתעלה, ולו נתכנו עלילות, לתת בלבו לעשות זה הדבר.

וכן אנו רואים עד כמה היתה חשובה נשיאותם לישראל, שבעת חורבן בית שני, כשהמלך אספסיינוס שכבש את ירושלים, נתן רשות לרבי יוחנן בן זכאי לבקש טובה עבור עם ישראל, ביקש רבי יוחנן שלושה דברים, ואחד מהם, על שלשלת של רבן גמליאל [שהיה נשיא מגזע הלל], היינו שהמלך ישמור עליהם, ושהם ימשיכו להיות הנשיאים והאפוסטרופסים של ישראל, וכן הוה (כמבואר בגיטין ב"ד). וכל זה הונחל לישראל כתוצאה מענוותנותם של בני בתירה, והעברת הנשיאות למי שהיה ראוי לו, ולא חשבו על עצמם ועל תועלתם כלל.

ר' דוד צבי בן רבי יצחק בן מוהרנ"ת

ר' דוד צבי היה בנו הבכור של הר"ר יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל, וזכה לקבל פני מוהרנ"ת. היה עובד ה' גדול, ומפורסם בין אנ"ש, שייף עייל שייף נפיק.

הצנע לכת

ר' דוד צבי היה גדול בתורה ועובד ה' בכל לבבו ונפשו, אמנם מעשיו היו בהצנע לכת, ואף שהכירו בו הכל כעובד ה', אמנם לא אחזו אותו כאיש מורם מעם. אבל המקורבים אליו ביותר ידעו שר' דוד צבי בן ר' יצחק הוא איש נעלה מאד ואיש חכם בכל הענינים.

אומר היה על כך הרה"ח ר' נשקע (נכד הר"ר דוד צבי ז"ל) בזה"ל: "רגילים אנ"ש לדבר ולשוח הרבה מגדולת דודי הר"ר מיכל ז"ל (שהיה מפורסם בין אנ"ש לאיש חכם ופקח, ונשארו ממנו הרבה שיחות ועובדין טבין), אמנם תדעו שזקני הר"ר דוד צבי השכיל לעשות כל מעשיו בהצנע לכת, ואף אם היותו איש מורם מעם ולמדן מופלג, עכ"ז הצליח להסתיר גדולתו" (שיש"ק ח"ד סי' תע"א).

שחר טל ילדותו וקבלת פני מוהרנ"ת

ר' דוד צבי נולד בשנת תקפ"ט אצל אביו רבי יצחק ז"ל, מאשתו השניה הרבנית מרת חנה ע"ה, אשר גידלו וחינוכו על טהרת הקודש על הדרך שקיבלנו מרבינו הק'. וזקנו מוהרנ"ת ז"ל פרש עליו כנפיו ולימד אותו דרכו הנורא של רבינו ז"ל בעבודת ה'.

זכה ר' דוד צבי לקבל פני מוהרנ"ת ולשמוע מפיו הק' דברי אלהים חיים הרבה פעמים. מוהרנ"ת ז"ל הרעיף עליו טללי רוחניות ברכה וחיים והדריכו בעבודת השלי"ת, ואף שהיה צעיר לימים עם כל זה מזכירו מוהרנ"ת באהבה ובהערצה יתירה בכמה ממכתביו לבנו.

ועיין בעלים לתרופה בשנת תקצ"ה שעשה מוהרנ"ת ז"ל נישואין לבנו וכתב וז"ל: "עש"ק בלק תקצ"ה. בני וכו' נ"י עת הזמיר הגיע והיום תהיה החופה למזל טוב של בני ה"ה ר' נחמן בן מוהרנ"ת ז"ל" שיחי' וכו', על כל פנים תבוא אתה עם בנך שיחי" (סי' קצ"א, וכפי החשבון היה אז ר"צ ששה שנים).

"אשריך אם תבחר כחיים בתורה ותפלה"

מוהרנ"ת ז"ל היה לו התקשרות מיוחדת עם נכדו ר' דוד צבי, ובכל עת מצאו עוררו לעבודת השי"ת ושיתקשר עצמו לדרכי רבינו ז"ל כאשר רימז לו במכתביו המלאים זיו ומפיקים נוגה, ועיין בס' תמ"ו שכתב לו: "שלוש לבנך, הוא נכדי חביבי כנפשי, היניק וחכים, הייתי בבית מחונתך המופלג נ"י ודיברתי עמו, וכל מגמתו וחפצו הוא רק שתתמיד בלימודך הטוב וכו' ולהתקרב בלב שלם אלינו" עיי"ש. "אשריך אם תבחר בחיים בטוב האמת והנצח, שהוא תורה ותפלה" (סי' תמ"ו) "ואני מקיים בזה והודעתם לבניך ולבני בניך. מי יתן שבנך הוא נכדי דוד צבי שיחי' יהיה גם כן רגיל לבוא אלינו לשמוע ולקבל דברי אלקים חיים" (סי' תנ"ד).

בלבו" (ליקוטי הלכות, הודאה ו-מד)

ושם גם מקום החשק החיות והרצון "כי הבית המקדש הוא בחינת הארת הרצון, ונקרא בית המקדש שהוא בחינת רצון שנקרא קודש, כי זה עיקר הקדושה להאמין שהכל ברצונו יתברך ולכסוף ולהשתוקק אליו יתברך תמיד ברצון חזק" (שם, ערב ג-יח).

נצא כולנו יחד ללחום מלחמת ה' בעמלק על ידי השמחה בה' ובתורתו, נרחיק את נשיכות העצבות והעצלות ולא ניתן להם מקום בלבנו. והבא ליטרה מסייעין בידו, לזכות על ידי זה בפורים להכנעת המן עמלק שורש העצבות, ולהיות בשמחה תמיד שהיא סוד הקדושה והגאולה הכללית והפרטית.

נערך ע"י הרה"ח רב חפ"י שווארצמן שליט"א בעמ"ס "אוצרות עולם לתרופה".

ברכת מזל טוב להר"ר יוסף הלל קניג הי"ו לרגל חולדת הבת הר"ר שייבה למנוח לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר שלמה יצחק רוזנטל הי"ו לרגל חולדת הבן הר"ר שייבה למנוח לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר יוסף פרידמן שליט"א לרגל חופת בנו יחיאל אברהם נ"ו לעול תורה ומצוות הר"ר שייבה למנוח לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר ר' יהודה לייב ראטשילד שליט"א לרגל נישואי בנו עב"ל הר"ר זלמן לייב אונגאר הי"ו הר"ר שייבה למנוח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א	ברכת מזל טוב להר"ר ר' פנחס פריד הי"ו לרגל חופת בנו חיים צבי נ"ו לעול תורה ומצוות הר"ר שייבה למנוח לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר ר' נחמן חיים שליט"א לרגל נישואי בנו הר"ר יצחק הי"ו עב"ל בת הר"ר ר' ישעי' פריינד שליט"א הר"ר שייבה למנוח בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א
---	--	--	--	--	---